

**USR LOMBARDIA - CUSL (Consulta Universitaria di Studi Latini)
Certificazione delle Competenze della Lingua Latina 2023- Livello B2**

SOPHONISBA

Bello Punico secundo, traiectis in Africam legionibus, Scipio cum Masinissa, Numidarum rege, societatem fecit et Syphacem, Carthaginiensium socium et amicum, oppugnavit. Masinissa autem Sophonisbam, Syphacis uxorem, clam amabat. Bellum interea renovatur.

Scipio partem copiarum Laelio Masinissaeque attribuit et castra Syphacis invadere ignesque conicere iubet. Singulos deinde separatim seductos obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque: se alia Punica castra adgressurum; sed non ante coepturum quam ignem in Syphacis castris conspexisset. Neque ea res morata diu est. Castra uno impetu capta sunt. Masinissa ad regium tabernaculum occupandum vadit. Intranti vestibulum eius in ipso limine Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit; et cum in medio agmine armatorum Masinissam insignem cum armis tum cetero habitu conspexisset, regem esse, id quod erat, rata, genibus advoluta eius, supplicem misit vocem. Forma erat insignis et florentissima aetas. Itaque cum modo genua modo dextram amplectens ne cui Romano traderetur fidem exposceret propiusque blanditias iam oratio esset quam preces, non in misericordiam modo prolapsus est animus Masinissae, sed amore captivae victor captus. Data dextra id quod petebatur concedit. At Scipio, qui iam supervenerat, Masinissam monuit Syphacem populi Romani auspiciis victum esse. Itaque quicquid Syphacis fuisset, praedam populi Romani esse; ipsam coniugem eius Romam oportere mitti, ac senatus populi Romani de ea iudicium atque arbitrium esse. Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam obortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consuleret - promisisse enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit. Deinde, cum aliquantum temporis consumpsisset, ingenti ad postremum edito gemitu, fidum e servis unum vocat, sub cuius custodia regio more ad incerta fortunae venenum erat, et mixtum in poculo ferre ad Sophonisbam iubet.

Quaestio 1

Scipio partem copiarum Laelio Masinissaeque attribuit et castra Syphacis invadere ignesque conicere iubet. Singulos deinde separatim seductos obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque: se alia Punica castra adgressurum; sed non ante coepturum quam ignem in Syphacis castris conspexisset. Neque ea res morata diu est. Castra uno impetu capta sunt.

Scipio castra Syphacis incendio vastari exspectat, ut ipse impetum contra eadem facere possit.

Verum

Falsum

Quaestio 2

Scipio partem copiarum Laelio Masinissaeque attribuit et castra Syphacis invadere ignesque conicere iubet. Singulos deinde separatim seductos obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque: se alia Punica castra adgressurum; sed non ante coepturum quam ignem in Syphacis castris conspexisset. Neque ea res morata diu est. Castra uno impetu capta sunt.

Castra Syphacis facile a Laelio et Masinissa expugnantur.

Verum

Falsum

Quaestio 3

Scipio partem copiarum Laelio Masinissaeque attribuit et castra Syphacis invadere ignesque conicere iubet. Singulos deinde separatim seductos obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque: se alia Punica castra adgressurum; sed non ante coepturum quam ignem in Syphacis castris conspexisset. Neque ea res morata diu est. Castra uno impetu capta sunt.

In hac narratione seducere (l. 02: singulos separatim seductos) significat:

- a. Laelium et Masinissam ad mutuam contentionem adducere, quasi de gloria aemulos eos Scipio facere vellet
- b. distincte eos sibi adducere, quasi secrete cum eis Scipio locuturus esset
- c. divisim eos petere, quasi cum eis Scipio subito locuturus esset
- d. in amorem sui eos inducere, quasi fideles sibi eos Scipio facere vellet

Quaestio 4

Scipio partem copiarum Laelio Masinissaeque attribuit et castra Syphacis invadere ignesque conicere iubet. Singulos deinde separatim seductos obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque: se alia Punica castra adgressurum; sed non ante coepturum quam ignem in Syphacis castris conspexisset. Neque ea res morata diu est. Castra uno impetu capta sunt.

In hac narratione obtestari (l. 02 [Scipio] obtestatur ut omnia diligentia expleant curaque) significat:

- a. confitēri
- b. precari
- c. pollicēri
- d. adfirmare

Quaestio 5

Masinissa ad regium tabernaculum occupandum vadit. Intranti vestibulum eius in ipso limine Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit; et cum in medio agmine armatorum Masinissam insignem cum armis tum cetero habitu conspexisset, regem esse, id quod erat, rata, genibus advoluta eius, supplicem misit vocem. Forma erat insignis et florentissima aetas.

Sophonisba, cum Masinissae auctoritatem agnovisset, ad pedes eius se proiecit.

Verum

Falsum

Quaestio 6

Masinissa ad regium tabernaculum occupandum vadit. Intranti vestibulum eius in ipso limine Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit; et cum in medio agmine armatorum Masinissam insignem cum armis tum cetero habitu conspexisset, regem esse, id quod erat, rata, genibus advoluta eius, supplicem misit vocem. Forma erat insignis et florentissima aetas.

In hac narratione tabernaculum (l. 01 ad regium tabernaculum occupandum vadit) significat:

- a. suggestum
- b. cubiculum
- c. tentorium
- d. sacellum

Quaestio 7

Masinissa ad regium tabernaculum occupandum vadit. Intranti vestibulum eius in ipso limine Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit; et cum in medio agmine armatorum Masinissam insignem cum armis tum cetero habitu conspexisset, regem esse, id quod erat, rata, genibus advoluta eius, supplicem misit vocem. Forma erat insignis et florentissima aetas.

In hac narratione occurrere (l. 02: Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit) significat:

- a. venire in mentem
- b. se opponere
- c. obviam ire
- d. memoriam de se renovare

Quaestio 8

Masinissa ad regium tabernaculum occupandum vadit. Intranti vestibulum eius in ipso limine Sophonisba, uxor Syphacis, occurrit; et cum in medio agmine armatorum Masinissam insignem cum armis tum cetero habitu conspexisset, regem esse, id quod erat, rata, genibus advoluta eius, supplicem misit vocem. Forma erat insignis et florentissima aetas.

Quid ab auctore huius narrationis iudicatur *insigne*?

- a. Sophonisbae precatio
- b. Sophonisbae iuventa
- c. Sophonisbae pulchritudo
- d. Sophonisbae vox

Quaestio 9

Itaque cum modo genua modo dextram amplectens ne cui Romano traderetur fidem exposceret propiusque blanditias iam oratio esset quam preces, non in misericordiam modo prolapsus est animus Masinissae, sed amore captivae victor captus. Data dextra id quod petebatur concedit.

Sophonisba et crura et manum Masinissae complexa est

Verum

Falsum

Quaestio 10

Itaque cum modo genua modo dextram amplectens ne cui Romano traderetur fidem exposceret propiusque blanditias iam oratio esset quam preces, non in misericordiam modo prolapsus est animus Masinissae, sed amore captivae victor captus. Data dextra id quod petebatur concedit.

Animus Masinissae in misericordiam prolapsus est, immo in amorem. *Prolabi* indicat:

- a. Masinissae adfectus importunus erat
- b. Masinissae adfectus inconsultus erat
- c. Masinissae adfectus efferatus erat
- d. Masinissae adfectus inconsuetus erat

Quaestio 11

Itaque cum modo genua modo dextram amplectens ne cui Romano traderetur fidem exposceret propiusque blanditias iam oratio esset quam preces, non in misericordiam modo prolapsus est animus Masinissae, sed amore captivae victor captus. Data dextra id quod petebatur concedit.

Auctor huius narrationis Amorem appellat victorem quia, ut Vergilius scribit (et Masinissa confirmat), "Omnia Amor vincit"

Verum

Falsum

Quaestio 12

Itaque cum modo genua modo dextram amplectens ne cui Romano traderetur fidem exposceret propiusque blanditias iam oratio esset quam preces, non in misericordiam modo prolapsus est animus Masinissae, sed amore captivae victor captus. Data dextra id quod petebatur concedit.

Quid Sophonisbae a Masinissa conceditur?

- a. Ut ille in amorem eius incidat
- b. Ne Romanis ille fidem tribuat
- c. Ne captiva Romam adduci possit
- d. Ut coniunx eius fieri possit

Quaestio 13

At Scipio, qui iam supervenerat, Masinissam monuit Syphacem populi Romani auspiciis victum esse. Itaque quicquid Syphacis fuisset, praedam populi Romani esse; ipsam coniugem eius Romam oportere mitti, ac senatus populi Romani de ea iudicium atque arbitrium esse.

Scipio, de his rebus certior factus, Masinissam statim redarguit. Nam bellum Punicum auspiciis Romanorum pugnari admonet. Quid hoc significat?

- a. Romani Syphacis cladem praeviderant
- b. Romani auguria de bono exitu belli soli capere poterant
- c. Imperium belli apud Romanos erat
- d. Bellum a Romanis inchoatum erat

Quaestio 14

At Scipio, qui iam supervenerat, Masinissam monuit Syphacem populi Romani auspiciis victum esse. Itaque quicquid Syphacis fuisset, praedam populi Romani esse; ipsam coniugem eius Romam oportere mitti, ac senatus populi Romani de ea iudicium atque arbitrium esse.

**Scipio Syphacis possessionem Sophonisbam iudicat esse
Verum Falsum**

Quaestio 15

Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam obortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consulere - promississe enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit.

Auctor huius narrationis Masinissam flevisse et erubuisse dicit, quia illum pudebat Scipionem in errore eum comperisse

Verum Falsum

Quaestio 16

Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam obortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consulere - promississe enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit.

Masinissa Scipionem oravit ut fidei suae temere obstrictae consulere (l. 02). Quid significat in hac narratione consulere?

- a. praevidēre
- b. ignoscere
- c. providēre
- d. statuere

Quaestio 17

Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam abortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consuleret - promisisse enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit.

In hac narratione *quantum res sineret* (l. 02) "quantum fieri potest" significat.

Verum

Falsum

Quaestio 18

Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam abortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consuleret - promisisse enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit.

In hac narratione *temere* (l. 02 *fidei suae temere obstrictae*) significat:

- a. inconsulte
- b. fortuite
- c. animose
- d. pavide

Quaestio 19

Masinissae haec audienti non rubor solum suffusus sed lacrimae etiam abortae. Et cum Scipionem orasset ut quantum res sineret fidei suae temere obstrictae consuleret - promisisse enim se in nullius potestatem Sophonisbam traditurum - Masinissa concessit.

In hac narratione *concedere* (l. 03 *Masinissa concessit*) significat:

- a. Scipionis deprecationem refutare
- b. Scipionis sententiae pondus tribuere
- c. suam arrogantiam remittere
- d. inde ad alium locum abire

Quaestio 20

Deinde, cum aliquantum temporis consumpsisset, ingenti ad postremum edito gemitu, fidum e servis unum vocat, sub cuius custodia regio more ad incerta fortunae venenum erat, et mixtum in poculo ferre ad Sophonisbam iubet.

Cur a servo custodiebatur venenum?

- a. ut Sophonisba eo uti posset
- b. ut hostes, bello confecto, interfici possent
- c. ne regius mos ab incerta fortuna corrumpetur
- d. ne reges hostium captivi fieri possent

Paraphrasis

Scipio Laelio et Masinissae, quibus aliquas legiones commiserat, imperavit ut Syphacis castra _____A_____ atque incenderent. Eos, seorsum ad se convocatos, hortatus est ut diligenter _____B_____ omnia mandata, _____C_____ se hostes non adgressurum donec Syphacis castra flammis incensa vidisset. Eius mandata perfecta sunt. Castris captis, Masinissa regis tabernaculum _____D_____ et statim Sophonisba, uxor Syphacis, ab armis et vestimentis eum regem esse _____E_____, genua eius amplexa est et suppliciter _____F_____ ne Romanis traderetur. Mulier erat florentissima aetate: regem brachiis cingebat, fidem sibi praestare poscebat, verbis dulcissimis eum blandiebatur, itaque Masinissa, magis quam in misericordiam in amorem inductus, et promisit et fidem ei dedit. Sed Scipio _____G_____, qui Masinissam commonuit exercitu Romano Syphacem victum esse, qua re omnia bona eius Romanorum praedam esse; etiam regis coniugem igitur Romam mittendam esse, ut senatus populusque Romanus de ea _____H_____. Masinissa, _____I_____ et lacrimans, Scipionem oravit ut fidei suae, a se reginae datae, quantum ei liceret, consuleret. Deinde, aliquantisper _____K_____, ingentem edidit gemitum et fidum servum _____L_____, qui, ut mos erat apud reges, venenum custodiebat eique _____M_____ ut id in poculo mixtum ad Sophonisbam ferret.

In locis vacuis insere haec verba:

001 adfirmans	002 caperent	003 commoratus	004 coniciens
005 decernerent	006 erubescens	007 imperavit	008 intervenit
009 intravit	010 perficerent	011 rogavit	012 vocavit

A_____ B_____ C_____ D_____ E_____ F_____

G_____ H_____ I_____ K_____ L_____ M_____

ITALICE VERTE

Cum ad Sophonibam servus venisset, “Accipio - inquit illa - munus, neque ingratum”. Nec locuta est ferocius, sed acceptum poculum, nullo trepidationis signo dato, impavide hausit. Quod ubi nuntiatum est Scipioni, ne quid Masinissa, aeger animi et ferox iuvenis, gravius consuleret, accitum eum nunc solatur, nunc, quod temeritatem temeritate alia luerit tristioremq; rem quam necesse fuerit fecerit, leniter castigat. Postero die, ut a dolore averteret animum eius, contionem advocavit et ibi Masinissam regem appellavit eximiisque eum ornavit laudibus.

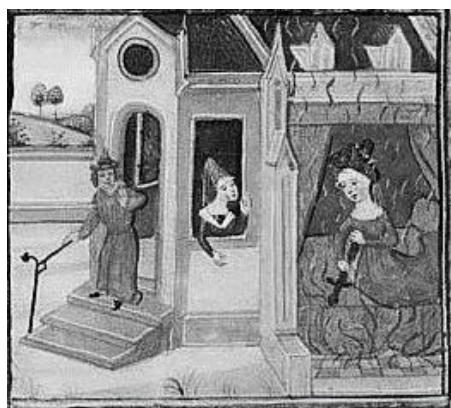
Anonimo, Petrarca compone l'Africa, il poema incentrato sulle vicende antecedenti Zama, Padova, ca. 1375

Suicidio di Didone, miniatura, XV saec.
